

TAMMI

A woman with blonde hair, wearing a dark purple hooded cloak, stands against a rough stone wall. She is looking towards the camera with a slight smile. Her right hand is near her chest. The background is a textured stone wall. The overall mood is historical and elegant.

Kristiina
VUORI
Siipirikko

Kristiina
VUORI

Siipirikko

KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ TAMMI
HELSINKI

© Kristiina Vuori ja Kustannusosakeyhtiö Tammi 2013

ISBN 978-951-31-7084-4

Painettu EU:ssa

Kirsille, sisarelleni

Anno Domini 1306

Miehen nimi oli Mielo. Se oli nimi, jota Selja vihaisi loppuelämänsä.

He olivat taivaltaneet kuuden päivän ajan. Kuusi hikistä ja epätoivoista vuorokautta. Se teki ehkä kolmisenkymmentä peninkulmaa, Selja laski, kun jaksoi ajatella jostain muutakin kuin rakkoja paljaissa jaloissaan tai nahkanyöriin hirttämää, visvaa tihkuvia ranteitaan. Kohta kokonainen viikko siitä, kun hyökkäys alkoi ja tuhosi hänen elämästään kaiken tutun ja turvallisen. Se oli niin pitkä aika, että kaikki toivo avusta, perään lähteneistä hämäläissotureista, oli turhaa.

Eihän ketään jäänyt edes eloon, joten miksi Selja ei osannut hyljittää lapsellisesta toivostaan? Sitä hän kyseli itseltään lämpiminä öinä, kun kova maa ei suonut lepoa uupuneelle ruumiille ja hyytyset inisivät hänen korvissaan. Mutta oli liian vaikeaa myöntää totuutta. Että isä ja veljet olivat kuolleet. Että käly oli mieluummin surmannut itsensä kuin antautunut mustapartaisille ruseille tai heitä opastaneille laatokkalaisille piruille. Ja että äiti, Seljan emonen... Ei. Sitä ei voinut ajatella, ei edes näin öisin, kun elokuinen pimeys katki Seljan äänettömän murheen.

Olihan sentään kohtalotoveri, jo neitoikänsä käyvä Sotjalan rälssitalon ainoa lapsi, Cecilia Kokko. Heillä oli sama kutsumanimi, Selja, mutta muuta samaa ei sitten ollutkaan. Cecilia oli

mahtitalon perijätär ja Selja itse pelkkä pientilallisen vähäinen tytär. Kaksi Seljaa, välillään pelkät neljä talvea ikäeroa, mutta juuri nyt, täällä vehreän ikimetsän varjossa nuo neljä vuodenkiertoa merkitsivät kauhistuttavan paljon.

Rälssineidon luontainen kopeus oli jäänyt Hämeeseen, kotikylän poluille. Neito yritti auttaa nuorempaansa, tuki Seljan kulua upottavilla pitkospuilla ja auttoi häntä harppomaan livettävältä astinkiveltä toiselle. Päivisin neito piti yllä uskoa tulevaisuuteen, kuiski rohkaisevia sanoja ja silitti yhteen sidotuilla käsillään Seljan hiuksia, kun tämä itki väsymyksestä ja kieltäytyi ottamasta enää yhtäkään askelta. Tietysti se askel oli otettava, pyyteli neito sitä tai ei.

Öisin lohduttaja oli vuorostaan Selja. Hän lauloi hiljaa laulua taivaan linnuista, jotka veivät viestiä kotiin, sanoja ikävästä ja rakkaudesta. Joka yö laulaminen päättyi hänen pientä kehoaan tärisyttävään nyrkiniskuun. Mutta siihen asti hän koetti laulullaan rohkaista rälssineitoa, auttaa tätä kestäämään öisin heräävän väkivallan, joka kohtasi vankien joukossa olevia naisia ja tyttöjä, joita hyvällä tahdolla ehkä juuri ja juuri olisi voinut naisiksi nimittää. Oli onnekasta olla edelleen lapsi, vasta kahdeksan talvea elänyt.

Seljan kirkas, vielä lapsellisen korkea ääni peitti alleen itkun ja välinpitämättömän naurun. Laulu nosti mieleen Sotjalan harmaat hirsituvat ja kesätuulessa kahisevat koivikot. Se herätti eloon maammon lämpimän naurahduksen, isosen karheen äänenpainon ja veikkojen turhanaikaisen kinan. Se muistutti kaikkesta siitä, mikä oli menetetty, mutta myös siitä, mikä olisi mahdollista vielä saavuttaa, jos selviäisi elossa tästä yöstä ja tulevista.

Tänäkin yönä, jossakin hämäläisten nautintamaiden viimeisillä perukoilla, lähellä karjalaisten omaa maata, Selja lauloi taas, kunnes koura läjähti vasten hänen suutaan ja lyöjän etusormessa lentävä kultainen kotka repi rikki hänen alahuulensa.

”Jos laulat vielä sanankin, saat tehdä seuraa kyläsi muille emakoille.”

Karjalainen puhui hämäläisten kieltä ja puhui sitä vieläpä hyvin. Selja katsoi ylös ja yö näytti yhtä mustalta kuin viha, joka velloi hänen sisällään.

Miehen nimi oli Mielo. Se oli nimi, jota Selja ei unohtaisi.

II

Orjatar

1312–1313, LAATOKAN KARJALA JA VIIPURI

”Pirun koukkunokka! Kuole jo!”

Pessin kimakka huuto kajahteli pitkin vaaran rinnettä. Nuorukainen kurkotteli varomattomasti alaspäin sammaleen liukastuttamalla kalliolla, vei käsi-vartensa taakse ja sinkosi viimeisen kivenmurikan matkaan. Tällä kertaa ammus osui puolustuskyvyttömään kohteeseensa. Toinen pesän kahdesta kotkanpojasta päästi uikutuksen, kimeän ja kysyvän. Poikaset olivat ehkä viisivuotia, viattoman valkoisia ja yhä täysin riippuvaisia emostaan. Niiden pesäpuu oli kalliioseinämän vieressä niin lähellä, että kalliopolulla kulkija pystyi näkemään pesään sisälle. Ja heittämään tappavaksi aiotun kiven, jos sille päälle sattui.

Aivan Pessin takana kulkenut Selja keskeytti alas kapuamisensa ja haparoi tukea niinipuun oksasta. Pessi oli häntä parisen talvea vanhempi, jo miehisen vanttera hartioistaan ja ennen kaikkea hänen isäntänsä sisarenpoika. Selja sitä vastoin oli orjatar, neitoikänsä jo saavuttanut, mutta pituudestaan huolimatta edelleen laiha ja kapea, pelkkä luudanvarsi. Hänestä ei olisi kotkanpoikien puolustajaksi, ei silloin, kun vastassa seisoivat hänen tuleva herransa. Onneksi Pessi oli tällä kertaa jättänyt jousensa Ahtilaan, sillä se kädessään hän olisi ollut kuolemaksi.

Linnunpoika huusi uudelleen. Hätä sen äänessä viilsi Seljan

ohimoita. Pessi etsiskeli jo uutta kiveä tihutyönsä loppuun saattamiseksi. Selja vilkaisi taivaalle toivoen näkevänsä pesälle palaavan emolinnun raskaan varjon. Mutta ei, taivaalta ei tulisi teräviä kynsiä ja käyrää nokkaa poikasten suojaksi. Toivo pelastuksesta oli aivan yhtä turhaa kuin kuusi vuotta sitten.

Silloin yksikään hämäläinen soturi ei ollut tavoittanut karjalaisten ottamia vankeja, ja viimeistään Korelassa Seljan usko oli sammunut. Saavuttuaan heimomaansa suurimman veden äärelle karjalaiset olivat kiljhdelleet kotiintulon riemusta. Pitkästä vaeluksesta uupuneet soturit olivat valmistautuneet hajaantumiaan, ja elossa sinnitelleet vangit oli viimein erotettu toisistaan. Joistakin oli käyty jopa kauppaa, kauneimmista naisista ja rotevimmista pojista. Jos neito Cecilia Kokko olisi ollut vielä saatavilla, Mielo olisi tehnyt hänestä hyvät kaupat. Mutta Laatokan rannalle saavuttaessa oli jäljellä ollut enää nuorempi Selja, Mielon rystysien siniseksi murjoma. Hänestä ei ollut tarjottu hopeaa.

Nyt Seljan palleassa muljahti, kun pelko ja raivo vetivät köyttä hänen sisällään. Sen enempiä harkitsematta hän nojautui uhkarohkeasti eteenpäin, töytäisi kämmenellään Pessin leveää, aurinгон hiostuttamaa selkää ja sulki silmänsä kuin päästäkseen näkemästä tekemäänsä hulluutta. Mielettömyyttä, joka voisi maksaa hänen henkensä.

Pahaa aavistamaton Pessi horjahti ja päästi äänen, joka muistutti äsken satutetun kotkanpojan vinkaisua. Sammal irtosi nuorukaisen pehmeiden nahkatossujen alla, ja sitten alkoi hurja liuku alas, kunnes eteen osui koukeroinen vaahtera. Pessin tanakka var-talo rysähti vasten vääntynyttä runkoa ja pojalta karkasi uusi, selvästi tuskainen huudahdus.

Selja yritti nähdä alapuolella häämöttävään pesään, tarkistaa, että poikasilla oli kaikki hyvin, mutta Pessin raivokas karjahdus sai hänet unohtamaan linnut.

”Senkin narttu! Tämän saat vielä maksaa.”

Voimatta estää itseään Selja virnisti lauhkeasti.

”Pitäisi se sinunkin sentään vähän katsoa, mihin käpäläsi asetat.”

Pojan kasvoille vyöryi kuin aavistus tulevasta ukkosesta.

”Odotahan vaan, kun pääsen täältä, niin nyljen selkänahkasi!”

Hymy Seljan kasvoilla kuihtui ja piilossa ollut järki palasi. Hän otti jalat alleen ja pakeni paikalta niin nopsaan kuin paljailla jaloillaan kykeni.

Mielo Alestarinpoika sylkäisi kaskettuun maahan ja livautti heti perään pari mehukasta kirosanaa. Karjalaisisännän edessä seisovivat kaksi pahanteosta palannutta penikkaa ja molemmat riiputtivat päätään katumuksen kahtena eri kuvaelmana. Pessi vilkaisi enoan tummien kulmiensa alta. Pojan ahavoituneilta kasvoilta luki helposti, että nuorukaista suututti joutua torutuksi pelkän orjatyön rinnalla. Mieloa ei pojan häpeä hellyttänyt. Mitäs meni hölmöilemään. Ahtilan talo sai rikkautensa metsän petolinnuista, haukoista ja joskus myös kotkista. Jos kivitti kotkanpojan, hävitti samalla pussillisen hopeaa. Ja jos Mielo Alestarinpoika jotakin oli, niin ahne. Hän myönsi sen mieluusti itsekkin. Mitäpä sitä kieltämään, aina oli parempi saada rieskan päälle voita kuin jyrsiä kuivaa kyrsää. Jonakin päivänä Pessin typerys perisi Ahtilan, myisi metsästyslintuja idän ruhtinaskuntiin kuten Mielo nyt ja hänen isänsä häntä ennen, ja jos poika ei ollut vielä oppinut kunnioittamaan massiaan, niin se oppi taottaisiin jässikän takaraivoon viimeistään tänään.

”Otahan sitten hara käteesi ja möyhennä piellokset kylvöä varten.”

Pessin kasvot lävähtivät punaisiksi.

”Se on akkojen ja lasten työtä!”

”Minä antaisin miesten töitä, jos edessäni seisois sellainen. Nyt

näen vain nulikan, joka mieluummin härnää linnunpoikasia kuin tarttuu kunnan toimeen.”

Niine sanoineen Mielo käänsi selkensä Pessille ja kääntyi kohti Seljaa, joka juuri laski kaskituhkan tahrimia varpaitaan. Tai siltä se näytti – laskemiselta. Selja oli siitä harvinainen orjatar, että hän osasi laskea sekä kirjoittaa ja lukea. Se oli väärin, tuo oppineisuus. Mielon oikeuskäsitystä vastaan soti, että vähäisistä vähäisin osasi taitoja, jotka kuuluivat ani harvoille etuoikeutetuille. Aina joskus Mielo katui, että oli lähettänyt tytön Korelaan kauppalankonsa oppiin. Mutta silloin, pari talvenkiertoa sitten, hän ei ollut tien-nyt, että Pessi muuttaisi äitinsä kanssa takaisin Ahtilaan, Serafian synnyinkotiin.

Ahtila eli kanahaukkojen kasvattamisella ja myynnillä. Aina, kun koulutettu lintu oli valmis matkaamaan uuden isännän luo, sen mukaan lähti orja, jonka kanssa lintu oli elänyt oppiaikansa. Orja oli yleensä miespuolinen ja usein ryöstetty hämäläisistä tai lappalaisista kaukotuvista vaikkukorvaisena mosselona. Samalla hävitysreissulla, miltä Seljakin oli tuotu, oli Mielo hankkinut kaksi poikaorjaa, mutta toinen oli saanut kuumeen ja kuollut haapion pohjalle kesken paluureissun. Toinen taas oli soitellut suutansa liikaa ja joutunut Mielon kärsimättömien nyrkkien tielle. Sitä vihanpuuskaansa Mielo sadatteli aina, kun kurkisti tarpeeksi syvälle olvisarkkaansa. Selja oli alun perin tarkoitettu Ahtilan emännän henkilökohtaiseksi orjattareksi, mutta kalmon vietyä emännän ei orjattarelle ollut enää käyttöä. Mielo oli harkinnut tytön myymistä eteenpäin, mutta sitten hän oli yllättänyt tämän lintusuojasta ja tajunnut, että tyttö tuli paremmin toimeen eläinten kuin ihmisten kanssa.

Siitä oli alkanut Seljan koulutus haukkaorjaksi. Se taas tarkoitti sitä, että tyttö lähtisi ensimmäisen koulimensa linnun mukana. Tai oli tarkoittanut siihen asti kunnes Mielo oli oivaltanut, ettei näh-

nyt enää yhtä hyvin kuin ennen. Erämetsällä hänen vasamistaan joka toinen lensi kohteensa ohitse, ja pirtin päreen valossa hän ei enää erottanut suurintakaan kirjoitusta. Pahaksi onneksi näkö oli hänelle ensiarvoisen tärkeä, sillä hän piti kirjaa lintukaupoistaan, neuvotteli Laatokan laivureiden kanssa kuljetuksista ja Novgorodin pajarien kanssa hinnoista. Niin monimutkaisessa kaupankäynnissä ei riittänyt laskutikkujen vuoleminen saatikka terävinkään päänuppi. Tuohikirjeet liikkuvat kesäisin vesiteitä ja talvisin reikiuria pitkin, ja Mielo halusi tietää pienimmänkin yksityiskohdan kirjoitetuissa sopimuksissa. Siksi ei käynyt, että kirjuriina olisi toiminut joku ulkopuolinen. Joka ainoa hopean päälle ymmärtävä huiputti heti tilaisuuden tullen, eikä siinä mitään, vain tyhmä jättäisi mahdollisuuden käyttämättä. Mutta näön heikentyessä Mielon oli pakko löytää omalta tanhualtaan sopiva kirjuriehdokas ja silloin, pari talvea sitten, ainoa vaihtoehto oli ollut Selja, nopeaälyinen ja näppäräsorminen orjalikka.

Nyt kaikki oli tietysti toisin, toivottavasti, sillä Mielo ei ollut vielä vakuuttunut siitä, että Pessillä riittäisi älliä tai pikemminkin kärsivällisyyttä hänen työnsä jatkajaksi. Ei nuorukainen tyhmä ollut, ei lainkaan. Tämä ei vain ollut kiinnostunut lintujen kouluttamisesta. Eikä kalastamisesta. Eikä tilanpidosta. Poikaa kiinnosti vain jousensa ja se mitä sillä onnistui saaliikseen pyytämään. Sota oli Pessin todellinen innostuksen lähde. Taisto mies miestä vastaan, aseet ja ennen kaikkea voittaminen. Jos Mielolla olisi ollut poika, hän olisi laskenut Pessin menemään. Kehottanut tätä pestautumaan vaikka Korelan asemiesväkeen. Siellä poika olisi ollut kuin ankerias toisten joukossa, kiemurrellut innosta. Märkäkorva nulikka, joka kuvitteli silkalla lihasvoimalla selviävänsä kaikista koettelemuksistaan.

Mielo tukahdutti huokauksen, ja Selja heitti häneen viekkaan katseen ripsiensä lomasta. Arvioi isäntänsä mielialaa, yritti ennakoita myrskyvaroitusta. Tyttö luki orjuuttajiaan sellaisella var-

muudella, että se häiritsti Mieloa. Häntä kammotti noin nuoren ihmisen luonnoton kyky ennustaa tilanteita ja livahtaa jokaisesta yhteenotosta kärppänä karkuun. Tytönruppuna ei yleensä puhua pukahtanut, lausui ehkä tusinan verran sanoja päivän aikana, mutta näki ja pisti merkille asioita senkin edestä. Tarkkaili Ahtilan väkeä.

Kun Selja oli saavuttanut kahdentoista talven suostumusikänsä, Mielo oli tuumannut, että naisi likan ja Jumalan armon avulla saisi terveitä poikia, mutta hänen vastenmielisyytensä tyttöä kohtaan oli ollut liian suuri este. Sitten hän oli työntänyt naimaliiton syrjään ja ajatellut, että siittäisi joka tapauksessa orjattarelleen poikia yhdessä Pessin kanssa, ja heti kun joku jälkeläisistä osoittaisi samankaltaisia haukkakyykyjä kuin äitinsä, hän myisi likan ensimmäiselle halukkaalle. Mutta tulevia poikia oli turha ajatella, sillä Selja ei ollut saanut vielä ensimmäistäkään kuutautiaan, ja voisi mennä parikin talvea ennen kuin se tapahtuisi. Ainakin Mielon kokeneisiin silmiin piika oli niin kapealanteinen ja lattarintainen, ettei hänen imepytensä olisi vaarassa lähiaikoina.

Katsellessaan nyt sisarensa poikaa, joka muokkasi äkäisin liikkein kaskipellon kivien ja kantojen vieruksia, Mielo tuli ajatelleeksi, että Pessi voisi naida Seljan. Siinä liitossa kohtaisivat äly ja silkka lihasvoima, sitkeys ja puhdas vallanhalu. Pessi pitäisi tytön kurissa, ja emännäksi päästyään Selja huolehtisi Ahtilan hyvinvoinnista kuin omastaan. Tyttö oli älykäs, eikä tuhlaisi samaansa tilaisuutta tehdä elämästään parempaa. Ja jos hyvin kävisi, niin tuloksena olisi puolisen tusinaa potria poikia, jotka toisivat osuuden jokaisesta kaukokaskesta, nuottakunnasta ja peurajahdistista. Se, jolla oli poikia, oli rikas, ja Ahtila oli kärsinyt aivan liian kauan vähäväkisyydestä. Tyttäret oli naitettu muualle ja niin pahoin oli Kristus Kaikkivaltias kohdellut Mieloa, että molemmat poikalapset olivat hukkuneet yhdessä maammonsansa kanssa Laatokan syys-

myrskyn mustaan kitaan. Mielon olisi pitänyt ottaa uusi vaimo jo aikaa sitten. Joskus hän äityi moittimaan itseään saamattomuudesta vaikka syvällä rinnassaan hän tiesi varsin hyvin, miksi Nonnalla ei ollut, eikä tulisi ikinä olemaan uutta miniää. Sellaista ei vain tunnustettu ääneen, paljastettu akkamaista heikkoutta jokaisen rääväsuun riepotelevaksi.

Nyt jäljellä oli enää Mielo ja Mielon niin ikään leskeksi jäänyt sisar Serafia poikansa Pessin ja yhden kitisevän, happamelta maidolta haisevan rintalapsen kera. Vitmissä keikkuva tenava oli niin veltojäseninen, ettei Mielo uskonut sen elävän konttausikään asti. Serafia, niin viettelevän kaunis kuin oli neitona ollutkin, oli osoittautunut kurjaksi vaimoksi, puolimahoksi ja kaiken päälle nalkuttajaksi. Ei ihme, että sisaren ukko otti ja kupsahti ennen aikojaan. Pääsi raukka lepoon. Serafia oli ollut hyljeksitty miniä, liian kovasuinen ja itsetietoinen valloittaakseen itselleen hyvän sijan puolisonsa talosta. Anoppi oli asettanut kaikessa vanhimman poikansa vaimon Serafian edelle, tämä kun oli iloluontoinen ja helposti ohjailtavissa. Siksi Serafia leskeksi jäätyään olikin pakanut vähäiset tavaransa ja veljensä mielipidettä kyselemättä palannut synnyinkotiinsa.

”Hae tuohikopsa ja aloita kylvö”, Mielo komensi ja tarttui taas kirveeseen. Turhaan poruun oli jo tuhlatu liikaa aikaa. Nyt täytyisi pitää kiirettä, jos halusi saada äestämisen ja kylvön tehdyiksi ennen pimeää. Aamusella pitäisi palata taas kotosalalle varmistamaan, että haukat voivat hyvin ja että vanhaemäntä ei ollut polttanut tupaa poroksi puuroa kiehuaessaan. Näin suviaikaan siitä ei niinkään ollut huolta, mutta talven pimeydessä äitimuorin silmäpasko paheni ja hän törmäili ympäriinsä kuin kuuro lepakko. Siinä menossa kaatuilivat piimätiinut ja päreistä tuli hengenvaarallisia. Jonain onnettomana päivänä liekit vielä koituisivat Nonnan kohtaloksi.

Seljan keväänvihreät silmät levisivät ja jotakin helpotuksen kaltaista vilahti tytön nokisilla kasvoilla. Silti tyttö jäi paikoilleen aivan kuin ei olisi täysin ymmärtänyt saamaansa käskyä ja sitä, ettei saisikaan selkäänsä. Mielo ei ihmetellyt tytön varovaisuutta. Hän oli ankara isäntä, ja Selja oli saanut tuta hänen käsiensä voiman monesti. Ennen Mielo oli nauttinut orjien silmissä myrskyävästä kauhusta ja pelkän äänensä kirvoittamasta säpsähtelystä. Enää hän ei vaivautunut turhanaikaiseen voimainnäyttöön. Hänelle riitti, että häntä toteltiin. Hän oli kuin ratsastaja koulutetun sotahevosen selässä. Mitä vähemmän hän joutui käyttämään voimaa saadakseen ratsunsa tottelemaan, sitä sujuvammin hevonen liikkui. Sama päti orjiin. Ensimmäisten niiden tahto piti murtaa väkisin ja sen jälkeen se täytyi kasata uudelleen. Kerran murrettu mieli oli orjan mieli. Tottelevaisuuteen kouluttu orja taipui kuin vasta kuohittu ori ja sille riitti pelkkä aavistus uhasta.

”Kotkien pesintää ei saa häiritä. Sinä tiedät sen ja nyt sen tietää myös Pessi. Jos kyseessä olisi ollut haukanpesä, Pessi ei kykenisi pariin viikkoon selkäänsä oikaisemaan, sen voit uskoa. Ja sekin olisi lievä rangaistus verrattuna sokaisuun, mikä yleensä koituu pesintää häiritsevien ilkimysten kohtaloksi. Mutta pane tämä korvasi taakse. Jos vielä kerrankin kohotat kätesi Ahtilan väkeä vastaan, niin kaltaan jalkapohjasi. Onko selvä?”

”Kyllä, isäntä.”

Nopea kumarrus, vilkaisu syrjäkarein ja tyttö oli pyrähtänyt tiehensä. Kuusennäreestä tehtyyn käsiharaan nojaileva Pessi mullkaksi likan perään ja ilme pojan silmissä oli sellainen, että Mielo arvasi tytön saavan selkäsaunansa sittenkin. Harteitaan kohauttaen Mielo heilautti kirvestään ja jatkoi risukarhin veistämistä. Ei ollut enää hänen ongelmansa, jos yön hämäryydessä osuisi potku tai heilahtaisi nyrkki. Mielolle oli tärkeää vain Ahtilan lintujen hyvinvointi ja oman arvovallan säilyminen. Pessi sai käyttää isän-

nän valtaa silloin, kun se Mielolle sopi. Kunhan käyttelisi sitä siten, ettei likan työkyky vaarantuisi. Mutta sen verran kai Pessikin sentään tajusi tulevaa omaisuuttansa varjella.

Nilkassa pisti, ja Selja läiskäisi itikan kuoliaaksi. Vinokattoisen kuusilaavun edessä palava nuotio humisi ja sen levottomassa valossa Selja erotti suojan alla lepäävien hahmot. Isäntä Mielo, tämän nuorempi sisar Serafia ja sisaren vanhin poika Pessi. Selja vaihtoi varoen asentoaan, jotta ei herättäisi nukkuvia. Hän tiesi saavansa uuden läksytyksen, jos häiritsisi jonkun unta. Selja paleli, sillä ankaran työn nostattama hiki ei ollut kuivunut hänen rohdimekostaan ja kylmännihkeä kangas tarrasi kiinni ihoon. Ohueksi hiutunut, tunkkaiselta haiseva lampaannahkavälly ei sekään juuri lämmittänyt.

Joka kerta kääntyessään Selja tunsi poltteen kyljessään. Se oli tuttua kipua. Ennen sen aiheuttajana oli ollut Mielo, mutta tätä nykyä rankaisija oli Pessi. Tai Serafia. Nainen inhosi Seljaa, vahti hänen jokaista askeltaan ja vaani hänen askareitaan etsien kaikesta erhettä, tekosyytä kuritukseen. Seljan työ haukkatalossa ja ennen kaikkea kirjurina saivat emännän alaspäin taipuvat suupielet valahtamaan entisestään. Ajatteli kai, että orja vei Pessille kuuluvan aseman. Selja hymähti itsekseen. Pessistä ei olisi kulkemaan enonsa jalanjalkia. Poika oli liian kiivas ja äkkipikainen, tuskin jaksoi keskittyä sen verran, että oppi kirjoittamaan oman nimensä. Mielo yritti joskus puuttua Pessin tekemisiin, mutta hänkään ei iljennyt pitkään puolustautua sisarensa pajatusta vastaan. Serafia ei sietänyt, että Pessiiä moitittiin. Äiti itse sai kyllä ojentaa poikaa, mutta kenelläkään toisella ei ollut siihen oikeutta. Ahtilassa ei ollut muita lapsia, ja Serafia kiristi huoletta veljeään tietäessään Pessin joka tapauksessa perivän kaiken.

Uupumuksestaan huolimatta Selja ei saanut unta ajatellessaan

turvattomia kotkanpoikia. Hän kohotti päätään ja kuunteli hetkisen, että laavusta kantautuva kuorsaus ja hengitys pysyivät tassisina, siirsi nahkasensa syrjään ja nousi äänettömästi seisomaan. Nuotion vastakkaiselta puolelta kantautui suhahdus, ja Selja kohotasi orja Häkin huolestuneen katseen. Tyttö puisti päätään, mutta Häkki ponnisti jaloilleen kiellosta huolimatta, ja niin he molemmat katosivat öisen metsän siimekseen.

Häkki oli jo aikamies, ehkä parisenkymmentä talvea nähnyt, pitkä jopa mieheksi ja pelkkää vitsasmaisen kireää lihasta. Mies olisi ollut pelottava, ellei Selja olisi tiennyt toisin. Häkki oli vahva, käsistään taitava, mutta mieleltään verkkaisa ja tassainen, jopa siinä määrin, että Ahtilan väki erehtyi uskomaan miestä hidaskärsäiseksi. Selja oli kuullut Häkin olleen orjana polvenkorkuisesta asti, tämä oli luultavasti ruotsien jälkeläisiä. Miehellä oli keritsimillä lyhyiksi tuppaiksi nyrhityt, kaarnanruskeat hiukset, vinot, oudon värittömät silmät ja lähes näkymättömät kulmakarvat ja silmäripset. Kasvot olivat pitkänomaiset ja niitä halkoi kaikkea muuta kuin miehekäs nykerönenä. Aurinko sai Häkin ihon kesimään ja kesäisin mies oli laikullinen kuin puoliraaka mansikka. Hänen rinnallaan Selja oli pelkkä kitukasvuinen taimi. Silti he olivat ystäviä, vähäpuheisia, mutta yhteisen kohtalon toisiinsa sitomia.

Kun he olivat jättäneet nuotiopaikan kuulomatkan taakse, Häkki pysähtyi, ja Selja arvasi miehen odottavan selitystä.

”Menen katsomaan sitä kotkanpesää”, Selja kuiskasi.

Hän jatkoi matkaa tarkistamatta tuliko Häkki perässä. Selja tiesi, ettei mies jättäisi häntä yksin keskelle ikimetsää, jossa kulki susia ja karhuja puhumattakaan kaksijalkaisista, keihästä kantavista petoeläimistä. Ilmassa tuoksuiivat yhä kaskenpolton viimeiset savut, yönkostea maa ja hennossa tuulessa keinuvat havupuiden oksat. Tanner paljaiden jalkojen alla oli pehmeä neulasista, ja

puolukan- ja mustikanvarvut kahisivat salaperäisesti heidän kulkiessaan niiden ylitse.

”Minä jo luulin, että aioit paeta.”

Selja kuuli varsin hyvin Häkin sanat, mutta ei vaivautunut vastaamaan. He olivat kinastelleet samasta aiheesta jo kuukausia. Paosta. Kannattiko se, eikö se kannattanut. Mihin paeta, kun kotia ei enää ollut, kun sukua ei enää ollut? Ja jos pakenisi, niin milloin? Talvella, kun sitä vähiten osasi kukaan odottaa? Vai kesällä, kun kulkeminen olisi huomattavasti helpompaa?

Sitä paitsi Laatokan ympäristössä vallitsi lähes sotatila, kun sekä ruotsit että rusit havittelivat omakseen sen riistaisia metsiä ja kalaisia vesiä. Seitsemäntoista vuotta sitten ruotsit olivat valloittaneet osan Karjalaa ja varustaneet karjalaisten vanhan kauppasataman, Viipurin, kivilinnalla. Lännestä karjalaisille tarjottiin katolista uskoa raudan ja pakkokasteen kera, kun taas idästä työnnettiin ortodoksista oppia, lempeämmin keinoin. Molempien uskontojen keralla olisi kuitenkin pitänyt luopua vapaudesta ja ennen kaikkea maksaa veroa valloittajalle sekä kumartaa uutta hallitsijaa, joko ruotsien kuningasta tai Novgorodin ruhtinasta.

Mutta Häkki ei välittänyt uskonsodista eikä valtaa halajavista kruunupäistä. Häkille kaikki oli perin yksinkertaista. Nousta ja lähteä. Taistella ja tappaa. Mies ei ajatellut tulevaisuutta, eikä varsinkaan paon epäonnistumisen mahdollisuutta ja sen jälkiseurauksia.

”Meidän ei tarvitse päästä kuin Viipuriin asti. Siellä on hämäläisiä siirtolaisia. Ties vaikka sinunkin sukulaisiasi.”

Yötuuleen haihtuvat sanat saivat Seljan leukapielet kiristymään. Sukua muka. Hänen perheensä oli kuollut, eikä jäljelle jääneestä suvusta kannattanut edes kuiskaten mainita. Mielon etusormessa kimalteleva kultainen kotka härnäsi Seljan mieltä ja nostatti aavistuksen häpeästä. Isäntä oli kysellyt sormuksesta, jonka oli Sotjalasta ryöstösaaliina anastanut. Se oli sinettisormus, arvokas ja

selvästi varakkaan valtaherran omaisuutta. Selja ei ollut kieltänyt eikä myöntänyt. Hän oli vaiennut, ja vaikenemalla päästänyt valheen sydämeensä.

”Ja vaikka siellä ei olisi juuri sinun orpanoitasi, niin kyllä he auttavat meitä silti.”

Häkki saattoi olla oikeassa. Kaivattu turva oli niin lähellä ja silti niin kaukana, liian kaukana. Heillä ei ollut ruokaa, ei aseita. Tietysti he voisivat varastaa ne, mutta jos he jäisivät kiinni, varkaus tietäisi melko varmasti käden menettämistä tai jopa kuolemaa. Liian moni karkuri jäi kiinni, ja sen jälkeen elämä oli entistä pahempaa orjuutta, usein kahlittuna ja nälkää kärsien siihen asti kunnes tervetullut mana saapuisi vapauttamaan vangitun.

”Kukaan ei lähde peräämme, jos jätämme Ahtilaan vain ruumiita.”

Häkin soinnuton ääni jäädettiin Seljan paikoilleen. Hän ravisti päätään ja kääntyi katsomaan Häkkiä, jonka roteva vartalo hämmötti yössä tuonenmustana. Mies oli niin monessa asiassa puhdas kuin vasta satanut lumi, mutta kirvestä hän osasi käyttää muuhunkin kuin huhtakasken kuusipuun kaatoon.

”Olisitko muka valmis sellaiseen? Kunniattomaan verityöhön?”

”Sinun vuoksesi.”

”Älä sano noin! Minä en voi ottaa sellaisesta vastuuta.”

Häkki vaikenä kuin odottaen selitystä. Lopulta hän tokaisi empien, aivan kuin olisi epäillyt vastaustaan virheelliseksi: ”Hyvä on. Myös minun itseni vuoksi?”

”Ei.” Selja puisti päätään toistamiseen ja kääntyi jatkaakseen matkaa. ”Ei se onnistuisi kuitenkaan. Ahtilan surmat yllyttäisivät vain kaikki impilahtelaiset peräämme. Heidän olisi pakko tehdä meistä esimerkki, ajaa meidät kiinni ja rangaista ankarimman kautta. Muutenhan he saisivat pelätä joka yö samanlaista kohtaloa omilta orjiltaan.”

Vastauksena oli vain hiljaisuutta ja Selja tiesi, että Häkki oli vihdoinkin ymmärtänyt. Äkkiä Seljaa ahdisti, puristi rinnasta.

”Jos tietäisi varmuudella edes kuolevansa”, hän kuiskasi yöhön kuin pyynnön metsän hengille. ”En minä kuolemaa pelkää vaan elämää kiinnijäämisen jälkeen.”

Samassa hän tunsi karheat kämmenet olkapäillään ja savun haju voimistui. Häkki vetäisi hänet syliinsä, ja he halusivat toisiaan sanattomina. Oli turha puhua. Heidän orjuutensa ei loppuisi ainakaan tänä kesänä. Ehkei koskaan.

*Miehen nimi oli Mielo. Se oli nimi, jota Selja
vihaisi loppuelämänsä.*

Kahta Seljaa, pientilallisen tytärtä ja rälssitalon perijätärtä, viedään orjuuteen Karjalaan, ja vain toinen pääsee perille. Selja omii kuolleen ystävänsä vaakunasormuksen.

Korua tärkeämmäksi koituu yllättävä taito. Naiset eivät yleensä kasvata metsästyslintuja, mutta Seljan lahjoja ei hänen herransa Mielokaan voi väheksyä. Paha kyllä Mielon poika alkaa haluta Seljalta aivan muuta.

On aika paeta, mutta Selja epäröi peläten verenvuodasta. Hän toivoo ritari Aijon tulevan noutamaan kotkaa ja ostavan samalla neidonkin, sillä vaakunasormus sitoo Seljan ritarin sukuun...

**Uusi huikea seikkailu julman ja romanttisen
1300-luvun pyörteissä!**

PÄÄLLYS: MARKKO TAINA

PÄÄLLYKSEN KUVAT: ELISA LAZO DE VALDEZ / CORBIS / SKOY JA GETTY IMAGES

ISBN 978-951-31-7084-4 | WWW.TAMMI.FI | 84,2

9789513170844